

Sve kojima je stalo do Dubrovačkih ljetnih igara obradovalo je da početak ove jubilarne godine dirigentski vodi maestro Ivan Repušić. Podsjetio je time na tri uspješne godine kada je bio na čelu tog programa. Početak ovogodišnjeg programa i najatraktivniji je njegov dio. Prvi je na rasporedu bio Gala koncert 11. srpnja, na kojem su njemački i naši umjetnici pod dirigentskim vodstvom Ivana Repušića izveli *9. simfoniju u d-molu, op. 125* Ludwiga van Beethovena. To je i neposredni povod razgovoru.

Maestro Repušiću, je li prvi gala koncert svojevrsni dar za jubilej Dubrovačkim ljetnim igrama?

Prije svega rekao bih da je to lijepa suradnja, lijepa gesta Dubrovačkih ljetnih igara, same kuće i njezine intendantice Dore Ruždjak Podolski i našega intendanta Michaela Klügla. Ja sam bio samo spona. To je vrlo zahtjevan projekt, a financiran je s objiju strana i pohvalno je da je vodstvo igara prepoznalo i realiziralo tu ideju te će na taj način dostojno proslaviti početak jubilarne sezone. To je velika radost za cijeli izvođački ansambl, posebna atmosfera – pa i za mene jer sam vezan ne samo s orkestrom nego i s Igrama, gdje sam proveo tri sezone kao ravnatelj glazbenog programa.

Zajedničko muziciranje hrvatskih i njemačkih umjetnika na otvaranju kao i gala koncert neuobičajeni su početak Dubrovačkih ljetnih igara?

Svakako, jer je Njemačka jedna od vodećih zemalja što se tiče kulturnog života u svijetu. Orkestar državne opere Donje Saske iz Hannovera postoji već 385 godina, a sama Njemačka ima više od sedamdeset opernih kuća. Već je sâm taj podatak grandiozan i govori o kulturnom životu države Njemačke i jasno da su brojni njemački orkestri, bilo radijski ili operni, čak i među najboljima u svijetu s obzirom na tradiciju i kvalitetu. Velika većina tih orkestara na vrhunske je razine, a za sve, pogotovo mlade umjetnike, Njemačka znači najpoželjniju zemlju za razvoj karijere.

Je li Njemačka europska zemlja s najvećim brojem opernih kuća?

Mislim da ni jedna druga zemlja nema toliko opernih kuća, s obzirom da većina tih opernih kuća ne djeluje po sustavu *stagione*, nego uz repertoarni sistem. Moja operna kuća u Hannoveru godišnje realizira oko 150 opernih izvedbi, što govori o količini rada tijekom same sezone. Većina kazališta repertoarna su kazališta. To znači da su svaku večer na repertoaru izvedbe opera, baleta, a mnogi od opernih orkestara sviraju i simfonijske koncerte.

Po broju opernih kuća s Njemačkom se može uspoređivati jedino Italija. Zna li koliko opernih kuća ima Italija?

Na neki način da, ali u Italiji pretežno, osim Scale, koja ima možda nešto veći broj naslova, sve operne kuće funkcioniraju po sustavu *stagione* i mislim da je to neusporedivo s Njemačkom. Uz to u posljednjih desetak godina brojne operne kuće u Italiji suočene su s financijskom krizom, što znači da Italija, kolijevka opere, trenutno nije u najboljoj situaciji, a njemačka opera, s obzirom da ima stalnu državnu potporu i stabilne vlastite prihode, programsku i financijsku politiku vrlo uspješno održava.

Mi znamo da je Njemačka svojevrsno središte operne umjetnosti i po tome što u Njemačkoj pjeva i dosta naših, mahom mladih pjevača.

Točno, kao što sam rekao, svaka repertoarna operna kuća treba stalne pjevače. I manje i veće operne kuće jako su poželjne jer u svakoj imate između trideset i pedeset pjevača i to pjevača koji započinju, vode ili su u zenitu karijere. Unatrag desetak i više godina uvedeni su i operni studiji

IVAN REPUŠIĆ

DIRIGENT

Sa slobodnih stranica Ivana Repušića

NJEMAČKA JE RAJ ZA KLASIKU

U povodu nastupa održana na Dubrovačkim ljetnim igrama razgovaramo s istaknutim hrvatskim dirigentom s njemačkom adresom Ivanom Repušićem

RAZGOVARAO MILJENKO JELAČA

u kojima se mladi pjevači sa završenim studijem mogu početi razvijati, pa čak i u velikim opernim kućama poput onih u Münchenu, Berlinu, Dresdenu, Hamburgu. To su mogućnosti koje pružaju tek Njemačka, Austrija i Švicarska, s tim da je Njemačka neusporedivo s najvećim brojem opernih kuća... dok u Americi ili Italiji, vladaju sustavi *stagione*, koji pretežno angažiraju najbolje pjevače koje mogu dobiti i postoji zapravo vrlo malo mjesta za razvoj mladih pjevača. Iz toga je razloga Njemačka i za Amerikance i za Talijane poželjna zemlja za razvoj pjevačke karijere.

Možete li čitateljima pojasniti bitnu razliku između repertoarnih opera i sustava *stagione*.

Stagione je takav da se kod jedne produkcije odvoji tri, četiri ili pet tjedana proba za pripreme predstave i onda pred publiku ide niz od pet do dvanaest predstava, ovisno o odluci i procjeni uprave teatra, odnosno koliko publika traži i posjećuje tu predstavu, koliki je za nju interes.

U repertoarnom kazalištu za vrijeme rada na pripremi nove produkcije paralelno idu obnove drugih predstava, koje su premijerno bile izvedene u proteklom sezonama i koje ostaju na repertoaru, a postoji i *željezni repertoar*, koji se sastoji od poznatih opernih djela kao što su *Traviata*, *Tosca*, *Čarobna frula*, koje su popularne i publika ih voli, pa ti naslovi pune operne kuće, a to znači da

se u repertoarnom kazalištu može istodobno odvijati mnogo toga.

Dakle, u jednom tjednu možete imati sedam različitih opera, svaku večer je izvedba?

Tako je. U Deutsche Oper, gdje sam bio, bilo je uobičajeno da svaku večer bude operna izvedba, predstava. Ujutro su bile probe, a navečer izvedba. Jedini datum u sezoni kada nije bilo i kada nema izvedbe jest 24. prosinca, Badnjak. Zamislite koja je to mašinerija, koji pogon, koji sustav, koliko treba biti uloženo truda, koliko energije da bi se to održalo! Mnogi se dirigenti Talijani s kojima sam razgovarao nisu mogli načuditi tolikoj produkciji. Čudili su se ne samo tom tempu nego i opsegu programa u rasponu od baroka do 20. stoljeća. I to je doista unikatno, jedinstveno što pruža Njemačka. Ne znam s kojom bi se operom mogla usporediti, možda Metropolitan? Metropolitan je kuća koja ima te mogućnosti, ali sve ostale američke – San Francisco, Chicago, Los Angeles, Houston, sve su to *stagione*-kuće.

U koju kategoriju biste svrstali svoju operu u Hannoveru?

Moja kuća u Hannoveru imala je osam opernih premijera, tri baletne, šest premijera za djecu i mlade, uz petnaest obnova kao repertoarna kuća, još osam simfonijskih programa koji su se izvodili dva puta te još šest, sedam prigodnih koncerata u jed-

nom programu, festivalu vezanu uz skladatelje 20. i 21. stoljeća. Ove godine to je bio Steve Reich, lani Luigi Nono, i tu je orkestar izvodio velika, kapitalna djela suvremenih autora. To je veliki pogon, kojim treba znati upravljati i privoditi svaku sezonu kraju. Golem je to posao, involvirano je sedam stotina ljudi u kazalištu, a najvažnije je da predstave budu uspješne. Zato mi je posebno drago da sam i sam mogao biti dio tog sustava i shvatiti što znači rad u velikom njemačkom teatru.

Jesu li glazbenici pristojno, dobro plaćeni za taj golem posao?

S obzirom na količinu posla, hajmo reći pristojno, ali više od toga ne! Ovisno o opernoj kući. Hannover je A-operna kuća. Tu postoji 105 radnih mjesta. Otprilike je 120 glazbenika u orkestru. Naravno, pristojna su primanja, ali s obzirom da tutist odsvira više od 35 do 40 termina mjesečno, ponekad i do 50 termina, da čak prvi puhači kao solisti znaju odsvirati najmanje 25 do 30 termina mjesečno, riječ je o velikom naporu i obvezi s obzirom na velik i zahtjevan repertoar.

Vi ste danas u Njemačkoj jedan od najtraženijih dirigenta koji nisu Nijemci. Razmišljate li o mogućim angažmanima i u drugim, ponajprije europskim zemljama, ali i dalje i šire, Amerika, Daleki istok?

Dirigirat ću kao prvi stalni gost dirigent u Deutsche Oper Berlin. Dosada sam imao dvije funkcije, ovu generalnoga muzičkog direktora u Hannoveru, koja završava potkraj srpnja, a ostajem šef dirigent Minhenskog radija u sljedećih nekoliko sezona. U studenom nastupam u Japanu, prvi put u Tokijskoj nacionalnoj operi, gdje je od ove sezone novi šef dirigent Kazushi Ono, nekadašnji šef dirigent Zagrebačke filharmonije i miljenik zagrebačke publike, tako da mi je to drago. Imat ću također nastupe u Norveškoj, u Oslu, zatim u Hamburgu, Dresdenu, Frankfurtu.

Osvrnimo se na operu Metropolitan. Uz glavnog dirigenta Meta, francuskog Kanadanina Yannicka Nézet-Séguina, dirigenti su mahom Talijani. Vrlo je malo slučajeva da Met pozove za dirigentski pult nekog od dirigenta koji nije Talijan?

Ne pratim tko dirigira u Metropolitanu. To je politika kuće, intendant Petera Gelba, koga će angažirati da dirigira pojedinu opernu produkciju. Sigurno je da su izabrani dobri dirigenti jer teško je vjerovati da će biti doveden dirigent koji nije među najboljima, naravno opernim dirigentima.

Vi ste se trudili i pokušavate prezentirati i naše operno stvaralaštvo, najbolji je primjer Gotovčev *Ero s onoga svijeta* izveden u Münchenu. Imate li u planu izvesti još koje hrvatsko djelo?

Iduće će sezone čuveni zbor Bavarskog radija, jedan od najboljih zborova ne samo u Njemačkoj nego u cijeloj Europi – snimiti i izvesti zajedno s Minhenskim radijskim orkestrom također kapitalno djelo hrvatske literature *Glagoljaški requiem* Igora Kuljerića. Izvest ćemo ga i u Münchenu i u Zagrebu. To je velika stvar za hrvatsku kulturu.

Imao sam ove sezone u dvorani Berlinske filharmonije izvedbu s Berlinskim radijskim orkestrom *Istarske suite* Natka Devčića i ta je izvedba snimljena za njemački radio i snimka je puštena dvadesetak dana nakon koncerta u atraktivnom nedjeljnom poslijepodnevnom terminu, najboljem za slušanje klasične glazbe.

Izvodio sam i *Simfonijsko kolo*, Bersina *Sunčana polja*, Gotovčevu *Himnu slobode* – gdje god mogu nastojim predstaviti djela hrvatskih autora. Želim istaknuti u vezi s koncertnom izvedbom *Era* i strogu minhensku kritiku, dobili smo vrlo dobre ocjene, a posebno od publike, te smo sigurni da smo napravili dobar posao, pa se posebno veselim snimci *Era*.